

VĚTRNÍK

Vydává MNV ve Vysokém n. Jiz. s aktivem kulturních pracovníků

Větrník - ročník II - č. 3.

Vysoké n. Jiz. 25.3.1969.

Národní umělec Eduard Kohout osmdesátiletý.

Podle Masarykova naučného slovníku a Kulturního adresáře ČSR by to vlastně mělo být až za dva roky, ale oslavné vzpomínání v denním tisku, rozhlase i televizi vypuklo již letos, a tak se k zasloužené vzpomínce na osmdesátiny tohoto význačného umělce připojujeme i my.

Snad se někdo zeptá - a co, že zrovna my ve Vysokém? A tak nezbu-
de, než trochu retrospektivy nás dříve narozených.

Eduard Kohout skutečně, a to nejen herecky, ale i jako častý náš host patří již odedávna Vysokému.

Bylo to ve dvacátém roce, kdy celé prázdniny hostoval ve Vysokém u činoherní společnosti ředitele Mlékovského, jehož společnost byla jed-
nou z nejlepších, ne-li nejlepší, jaká kdy ve Vysokém hrála.

Jsou to nezapomenutelné vzpomínky na herectví Eduarda Kohouta, který tenkrát, po nedávném angažmá u Národního divadla, byl v prvním rozletu k nejvyšším metám hereckého umění, jež končily jeho slavnými kreacemi Oidipia, Cyrana, Lelia, Myškina i Hamleta, jednoho z nejlepších, jakého naše divadlo zná, a ovšem i celé řady jeho dalších postav.

Ze vzpomínky nikdy nevymizí to krásné letní nedělní odpůldne, kdy nás zástupy putovaly do sklenářického " Ukliku " pod Šachtami do divadla v přírodě na " Maryšu " bratří Mrštíků, v níž Kohout nám mistrně předvedl svého furiantského Francka.

Za několik dní nás ohromil svou nedostižnou kreací paralytického Osvalda v Ibsenových " Strašidlech " s otřesným závěrem hry.

Vedle Svobodových " Směrů života " byl tu pak i jeho jedinečný Faun ze stejnojmenné Knoblauchovy hry, o níž, když byla hrána ještě na Vinohradském divadle, píše národní umělec Václav Vydra ve své vzpomín-
kové knize Má pouť životem a uměním: " Uplatnil se v ní jmenovitě Eduard Kohout v titulní roli. Myslím, že jej/Kohouta/v Praze udělala..."

Byla to pro nás tehda podívaná, jakých je opravdu málo, na toho štíhlého živčišného Fauna oděného jen sporou kožešinkou kol beder, který vedle mistrně hry předváděl i neuvěřitelnou akrobaci včetně výskoků na skříň a jiných udivujících skoků.

Inu, bylo to tenkrát štedré léto a divadelní hody, jakých pak už Vysoké v té míře nezažilo. Eduard Kohout od té doby část svých prázdnin často trávil ve Vysokém, byť někdy jen naskok, a myslím, že měl Vysoké a jeho kraj rád.

Pro to všechno patří mu náš vysocký dík, a tato skromná kytíčka vzpomínky k jeho vzácnému životnímu jubileu, jubileu herce z největších a nejskromnějších.

Mistře Eduarde Kohoute, buďte dlouho zdráv !

Praha v březnu 1969.

Prokop Hásek.

Karol Bílek:

Lidových her provozování.

Sobotka a Vysoké n. Jiz. jsou dvě malá města /třebaže úředně dnes městy nejsou /se starou kulturní tradicí a věrnými rodáky a přáteli. Spojuje je však více věcí. Např. spisovatel Karel V. Rais čerpal z Vysocka námět pro své Zapadlé vlastence, které psal na prázdninách v Sobotce. A univ. prof. dr. Jan Kopecký, dnešní náměstek ministra kultury, našel v Pasekách n. Jiz., Metelkův rukopis "Komedie o hvězdě" a svěřil upravenou hru k prvnímu novodobému "provozování" soboteckému Recitačnímu studiu Šrámkova domu. To je kolektiv asi dvaceti dětí a mladých lidí, kteří již sedmý rok pracují soustavně v uměleckém přednesu a dosahují velmi dobrých výsledků. Komedii o hvězdě nastudovali v roce 1966 s takovým úspěchem, že ji museli od té doby několikrát opakovat a v roce 1967 ji dokonce natočila Československá televize v krásném prostředí rodného domu básníka Václava Šolce v Sobotce. Televizní diváci ji viděli na Stědrý den 1967 pod názvem "Sobotecká zahrádka" a loňského roku na Stědrý den byla tato inscenace reprizována.

Nebyla to však jediná lidová hra, kterou Sobotečtí nastudovali. Již před tím viděli diváci v jejích provedení "Komedii o sv. panně Dorotě", pak následovala "Sakovnická vánoční hra" a osud naší vlasti po loňském srpnu způsobil, že jako další hru si vybrali vlasteneckou "Novou komedii o Libuši", kterou napsal poč. minulého století krejčí František Vodsaďálek ze Staré Vsi u Vysokého n. Jiz. Připravili divákům pouze fragment této hry na 13. prosince 1968 a 7. února museli celá představení znovu opakovat. Zasloužený úspěch vedoucí souboru prof. Marie Hejnové, režisérky Evy Seeannové i všech členů souboru a dalších spolupracovníků bude dovršen asi novým natáčením pro televizi. Takže i Vysočtí uslyší slova Libušina, která byla vepsána jako motto na pozvánku k této hře:

* Buďte-li nad vámi cizozemec vlásti,
nebude dlouho váš národ tervati,
každý kraluje přáteli svými,
nikdo moudrý nerad se s cizími..."

Karol Bílek.

Chvála minulosti.

V minulém Větrníku se p. M. Nedomlel zmínil ávodem svého vyprávění o dnešním stavu ve stavebnictví a termínech výstavby některých staveb.

To mne přivedlo k napsání několika slov a čísel, která možná většina našich vysockých občanů / rozhodně těch mladých / nezná.

Když mi bylo po paní Františce Jandové sděleno vysocké Vlastivědné muzeum, vynořila se mi čísla a letopočty zasnuté do pozadí, protože

návštěvníci muzeí jsou národ velmi zvědavý a kladou všetečné otázky. Při provádění muzejních expozic s největší chloubou vyprávím o tradici našeho ochotnického divadla a užasli byste kolik "nej" se kolem něho kupí. Nejen nejstarší ochotnický spolek v republice, nejstarší zachovalý ochotnický plakát atd., ale troufám si napsat, i v nejkratší době postavěná divadelní budova.

Nebudu se šířit jak nejdříve v horské chalupě, pak v různých sálech, dřevěné radnici / která roku 1834 vyhořela při požáru města i s divadlem / a v sále nové radnice naši ochotníci hráli. Chci hlavně zdůraznit dobu, kdy se rozhodli pro postavení vlastní budovy. Bylo u toho hodně práce / a to je právě to vysvědčení na výbornou ! /.

V roce 1925 se ochotníci rozhodli postavit vlastní budovu. Neměli však finance, které potřebovali, ale 31. května 1925 uspořádali slavnost kladení základního kamene a 25. října 1925 se v této budově při úplně naplněném sále ve slavnostní atmosféře vyhrnula Falkova "Hynaiska", Petr ze Svamberka / Zvíkovský rarášek / sváděl boje s hubatou paní Salomenou, čestná a spravedlivá paní minomistrová obhajovala pana Mikuláše Dačického z Heslova a všichni přítomní v duchu s ním zvedali číš k připitku nejslavnějšímu :

NA ZDRAVÍ VŠECH, KDOŽ DOBRĚ SMÝSLÍ SE ZEMÍ ČESKOU!!!
Tož, na zdraví všech !

Nejsem vyvolená ani povolána k tomu, abych psala o našich ochotnicích, ale nutí mne k tomu pycha a hrůst, s jakou o tom vyprávím.

Jiřina Doubalíková.

Jako v pohádce.

Před mnoha a mnoha léty, kdy nebylo radio ani televize, byli vysočtí studenti šířiteli kultury a zábavy. U pekaře Hnyka vzadu ve světničce u piana nacvičovali o prázdninách zpěvy, recitace a různé výstupy z divadelních her. Byli to pozdější p. prof. Balatka, p. řed. Vl. Pavlík, dva inž. Rónové, atašé Nečásek a jiní. Za dveřmi je s tlukoucím srdcem - třeba mnohým slovům nerozámělo - poslouchalo malé důčistě, jemuž se to nesmírně líbilo. Jak narůstala studentům práce a jiné starosti, převzal později jejich funkci vysoký Sokol, a to už ono důče vyrostlo a doprovázelo ve stejných místech stejně nadšené sokoliky pod patronací bratra Josefa Mařatky. Učinkovali pilně na všech tenkrát ve Vysokém pořádaných zábavách. Život a poměry odvály sokoly do světa za prací a štěstím a po nich nastoupili noví nadšenoci. Nebylo by to ani jako v pohádce, kdyby to nemělo své "kdyby". To bychoťsi nemohli ani na Josefa pozavzpomínat a zanotovat refrén jedné písničky z Mařatkovy dílny :

Vysokej, ty díro drahá,
mohs bejt větší už než Praha,
pokroku otevři bránu,
pak i Londýnu dáš ránu.

Vzpomíná Jarmila Havlíčková.

Kdybychom měli kouzelný zvoneček.

Při silnici Jilemnice - Vysoké n. Jiz. stojí na okraji města budova, která dlouhou dobu byla Všeobecnou veřejnou nemocnicí.

Dnes jenom malá smaltovaná tabulka oznamuje, že se zde léčí kostní tuberkulóza.

Houževnatí, příčinliví a podnikaví horští lidé vybudovali si za nemalých těžkostí tuto svatyni. Mechanisace v roce 1898 byla nevalná: krumpáče, lopaty, vytahování vody " okouny " ze studny v Zákostelí u Skrbků a pouštění samospádem na staveniště. Přesto byla stavba brzy dokončena a k hlavní budově byl postaven ještě t. zv. pavilón.

U hlavní budovy stálo větrné kolo, které pro svou majestátní konstrukci bylo vidět daleko široko.

Šťastnou ruku tehdejších otců města a vedením okresu Jilemnice byli vybírání primaři, kteří po mnohá desetiletí poskytovali lidem širokého okolí léčbu ve všech oborech. Byl to jenom monoprimatriát. Vysoká nemocnice měla toho času dobré jméno.

A jak tak časy jdou, větrné kolo určené k čerpání vody bylo vyměněno za čerpadlo elektrické. Ústav byl napojen na městský vodovod. Spotřeba vody stoupá, jsou větší nároky lidí na hygienu, jsou napojena zemědělská střediska, podniky a bytovky, a tak se často stává, že prameny nestačí zásobovat město vodou. Snad se tyto obtíže odstraní, až bude dán do provozu nově vybudovaný vodovod.

Budovy nemocnice se také pomalu mění. V roce 1926 byla postavena obytná budova, v roce 1935 byly přistaveny operační sály, vyměněna okna, dveře, podlahy, vybudovaná prosektura, nástavba původně přízemního pavilónu, budovy byly nově omítnuty, dvůr vydlážděn, zřízeny otevřené lehárny a provedeno mnoho dalších rekonstrukcí.

Bylo pomýšleno i na výstavbu nové budovy speciálně pro léčbu kostní tbc. Za tímto účelem již byly vykoupeny pozemky a zhotoveny plány. Byla by to moderní budova, umístěna nad " Varoulovou skálou ", odkud je krásný výhled do širokého okolí směrem dolů do údolí ke koupališti. Pro nemocné by to bylo skutečně sanatorium. Ale.....

Přes veškeré úpravy má dnešní léčebna ještě mnoho nevýhod a nedostatků, které nelze odstranit pro nedostatek finančních prostředků a lidí, kteří by tuto práci provedli.

Úspěšné léčení kostní tbc má však své dobré výsledky. Výborné jsou zde klimatické podmínky - 700m n.m., stále čerstvý zdravý vzduch, účinné novodobé léky / antituberkulóza / odborná péče personálu, rehabilitace, vydatná strava, to vše přináší své ovoce a vrací lidem ztracené zdraví v kratším čase, než tomu bylo dříve.

Pro porovnání: v roce 1958 byla průměrná ošetrovací doba 285 dnů
v roce 1968 " " " 216 dnů.

Ústav má 100 lůžek a 41 osob personálu.

Kdybychom měli v léčebně kouzelný zvoneček, zazvonili bychom si a vyslovili tři přání:

- 1/ aby nebyl odběr vody nikdy omezován zavíráním,
- 2/ aby se vrátily dovedné české ruce a konečně upravily to, co už dávno mělo být opravené,
- 3/ aby se otevřely ruce zodpovědných činitelů a daly by všemu požadovanému souhlas a peníze.

A ještě jedno navíc:

Aby Vysoké zase bylo městem, snad by to Východočeskému KNV nepřišlo tak draho.

Přání jsou všechna splnitelná, a jelikož se dobročinností maze

nikdy nekladou, může toho být i více.
Všichni si to přejeme.

Ch.

Uklid jen na jaře ?

Největší nepořádek v městě dělají traktoristé. Jezdí velmi rychle s neupraveným nákladem a naše ulice vypadají jako u nepořádného hospodáře. Ztrácejí seno, slámu, obilí, kusy bláta z polí, ale nejhorší je siláž. Záleží jen na dobré vůli a ukázněnosti osádky každého traktoru. Snad by se dalo městem / pokud musí s traktorem projet / jezdit pomaleji a hlavně s urovnaným nákladem, aby naložený materiál neznečišťoval naše ulice, které většina majitelů domů pečlivě udržuje.

Dalším nešvarem je odhazování obalů od cigaret a krabičky od zápalek, které kuřáci odhodí kdekoli. Pokud zrovna nestojí u koše na odpadky, mají snad kapsu, kam zatím nepotřebné mohou schovat. Všecko záleží na kázi, vůli a dobrém návyku. Dokažme, že nejsme nevychovaný a zlostalý národ i těmito maličkostmi, které jsou kulturnímu člověku samozřejmé.

Nebudou-li mít naše děti příklad v dospělých, nemůžeme je vychovávat k tomu, aby papíry z nanuků, trvanlivého pečiva a jiných dobrot neodhazovaly na zem. Aby místo, které děti po tomto hodování opustí, nevypadalo jako " po jarmarce ", jak se u nás ve Vysokém říká.

Každý jednotlivec by se měl snažit pořádek udržovat, aby naše městečko bylo čisté po celý rok.

M.S.

RůznéRůzné zpráva

Vzpomínka.

byly, a byly by její láskou,
staly se jí osudem.....

Dne 20. března budou tomu dva roky, co ve Vysokém utrpěla paní Fanyka Š a f r á n k o v á úraz, kterému měsíc nato podlehl. Narodena v Hradci Králové byla od svého mládí milovnicí Vysokého a nadšenou obdivovatelkou a propagátorkou jeho okolí. Dojížděla sem takřka půl století každoročně a měla ve Vysokém řadu upřímných přátel. Odpočinku na horách po celoživotní práci, po kterém tolik toužila, se však nedočkala. Kdo jste ji znali a měli ji rádi, vzpomeňte si na ni.

Karel Safránek.

Plenární zasedání MNV ve Vysokém n. Jiz. se koná dne 31. března 1969 v 19,30 hod. v zasedací síni MNV v budově Krakonoš.

- Program: 1. Zpráva o činnosti rady MNV za uplynulé období.
2. Akce " Z " v roce 1969.
3. Výstavba tělocvičny.
4. Činnost duchodové a zdravotní komise.
5. Soutěž MV.

6. Zásobování uhlím.
7. Připomínky a návrhy.
8. Usnesení.

Rada MNV ve Vysokém n. Jiz. zve všechny k účasti a projevit tak zájem o veškeré dění v našem městě.

Zrnečko z veřejného mínění.

Ve středu 12.2.1969 jsem dostal dva dopisy: z Držkova a z Alžírského Tiaretu. Poštovní razítko hlásí, že držkovský dopis cestoval do Vysokého nad Jizerou jen 5 dní, africký dopis o jediný den déle!

Co této rychlosti poštovního spojení říká veřejnost ?

K.F.

Několik vysockých březnových narozenin.

- 3. března se dožil p. František Brumlich 79 let,
- 12. března se dožila p. Anežka Hásková 84 let,
- 16. března se dožila p. Marie Hajná 80 let,
- 27. března oslaví p. Augustin Fiala 89. narozeniny.

Všem jmenovaným občanům našeho města přejeme do dalších let hodně zdraví.

Úmrtí.

Dne 13. března 1969 zemřela vysocká občanka paní Marie Spiková rozená Vacková. Po životě, který k ní byl často nemilosrdný, přejeme zesnulé klid a věčný odpočinek.

Vstupenky do divadla na operetu " Na tý louce zelený " jsou v předprodeji. / muzeum /.

Žádáme, aby zamluvené vstupenky do jmenovaného divadla ve velkých konečných dnech byly vyzvednuty nejpozději do pátku 4. dubna 1969.

Jeden měsíčně / zase Vysockej /.

Ve Vysokém jsme měli před druhou světovou válkou jednoho dochtora. Byl dobřej až na politiku, kerou necháme stranou a pak, že byl přeukrutně hubatej. Užíval často ty slova co se raděj v tisku / dnes už ne ! / tečkujou. Já to slovo taky vytečkuju, protože horáci i když sou lidoví, nejsou sprostí. Řeknete si, že teda to slovo de vobejít nebo vynechat, ale až si to přečtete do konce tak uznáte, že to nejde. Víte, já když něco takovýho košilatýho horáckýho povídám, tak si vzpomenu na

Neradu:

Volím slovo prosté,
chci tu báji vypravovat,
z úst jak lidu roste !

Tak to, milí čtenáři, taky tak berte.

No, tak ten dochtor de jednou dopoledne po vysockým rynku a potká ho dobrotisko kluk, prostej a upřimnej. Pěkně pozdraví a dodá: Kam dete, pane doktore? - Ten se upliv, protože zrovna neměl náladu nějakému pitomému vysockému klukovi odpovídat a řek: Do p....e, Jarko! Jarka mu dál kouká do vočí a nevinně položí druhou otázku: Á budete tam dlouho ?!

Ze zápisníku šenkýře Josefa Mařatky vybrala

Jiřina Döubalíková.

Větrník vychází jednou za měsíc. Řídí redakční rada. Příspěvky zasílejte nejpozději do 15. každého měsíce do Vlastivědného muzea.
Cena 1.-Kčs-